

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över utkast till lagrådsremissen En ny lag om rymdverksamhet

(Ju2026/01714)

Inledning

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har granskat utkastet till lagrådsremiss och instämmer huvudsakligen i förslagen. Det är positivt att flera av de synpunkter som myndigheten tidigare framfört har beaktats i utkastet. Med utgångspunkt i de aspekter ISP har att beakta vill myndigheten föra fram följande synpunkter.

Lagens tillämpningsområde och vissa lagtekniska frågor (avsnitt 5.3)

Säkerhetspolisen har under lagstiftningsarbetet framfört att en ny lag om rymdverksamhet bör omfatta även mottagande av signaler från rymden. ISP delar uppfattningen att detta har stor betydelse för Sveriges säkerhet och att ett tillståndskrav för sådan verksamhet bör införas.

Som framgår av utkastet är marksegment som hanterar mottagande av signaler från rymden en del av rymdinfrastrukturen och en nödvändig del av rymdsektorn. Det finns också ett mycket nära samband med de typer av rymdverksamheter som omfattas av förslaget. ISP anser därför att det vore fördelaktigt om ett tillståndskrav för mottagande av signaler från rymden införs i samband med den nya lagen om rymdverksamhet. Om det inte bedöms vara möjligt bör frågan hanteras med prioritet på annat lämpligt sätt.

Tillståndsansökan (avsnitt 6.4.1)

En ansökan om att bedriva rymdverksamhet ska enligt utkastet innehålla vissa uppgifter som föreslås regleras i lag. Samtidigt ska det finnas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ansökan. Enligt ISP:s uppfattning blir det tydligare och därmed enklare för sökanden om samtliga krav på ansökan framgår av en och samma författning. Utifrån den detaljnivå det rör sig om och den flexibilitet som är önskvärd i sammanhanget bör denna författning vara av regeringen utfärdad förordning.

Enligt utkastet ska en tillståndsansökan innehålla grundläggande uppgifter om den tilltänkte nya verksamhetsutövaren och dennes ägarförhållanden. ISP delar bedömningen att uppgifterna är relevanta för att bedöma om verksamheten är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet. I det bakomliggande betänkandet finns ett förslag om att en ansökan ska innehålla uppgift om ägare till juridiska personer om ägaren innehar minst tio procent av aktierna eller andelarna eller minst tio procent av rösterna.¹ En sådan ordning skulle i stort stämma överens med vad som gäller på området för utländska direktinvesteringar (UDI). För att undvika oklarheter och normkonflikter är det viktigt att de formella kraven för rymdverksamheter motsvarar kraven i andra relevanta regelverk, t.ex. UDI-lagstiftningen.

En ansökan om att bedriva rymdverksamhet bör alltid innehålla beskrivningar av hur verksamhetsutövaren beaktat reglerna om exportkontroll. Betänkandets förslag om krav på detta har utgått i lagrådsremissen. En effektiv samverkan förutsätter att uppgifter om exportkontroll finns tillgängliga för ISP på ett tidigt stadium, inte minst eftersom ett slutligt beslut enligt den nya lagen om rymdverksamhet som huvudregel ska fattas inom tolv månader.

Konsekvenser (avsnitt 16)

ISP har haft synpunkter på bedömningen i det tidigare betänkandet att kostnaden för samverkansuppdraget på rymdområdet bör rymmas inom respektive myndighets budgetram. I remissvaret anförde ISP bl.a. att det fanns ett behov av ytterligare specialiserad kompetens för att utföra uppdraget och leverera en individuell analys av relevanta omständigheter i det enskilda fallet.²

I utkastet anges visserligen att förslagen kan medföra kostnadsökningar för samverkansmyndigheterna, men att den administrativa hanteringen får anses vara begränsad och kan hanteras inom ramen för befintliga anslag. ISP delar inte denna bedömning och vill särskilt lyfta fram följande.

Ett samverkansuppdrag skulle enligt utkastet innebära att ISP samarbetade särskilt nära med tillståndsmyndigheten vad gäller utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Samverkan ska vidare tillgodose ett behov av att löpande få tillgång till aktuella uppgifter om bl.a. senaste säkerhetsläget och andra underrättelseuppgifter av betydelse för tillståndsprövningen. Särskilt viktigt är det att ISP kan tillgodose tillståndsmyndighetens behov av relevanta utrikespolitiska uppgifter, vilket också lyftes fram i det tidigare betänkandet³.

Vid tidpunkten för den tidigare utredningen var ISP en relativt liten myndighet. På senare tid har myndigheten växt betydligt, inte minst på grund av det nya UDI-uppdraget. ISP:s verksamhetsområde är dock, precis som har anförts tidigare, fortfarande begränsat, och något generellt uppdrag att bevaka utrikespolitiska frågeställningar finns inte. Myndigheten saknar fortfarande den grundläggande kompetens på rymdområdet som krävs för att kunna

¹ Se betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91), sid 50 och 197 f

² Se ISP:s remissvar över betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91)

³ Se SOU 2021:91, sid 178

genomföra detaljerade och noggranna analyser inom ramen för ett samverkansuppdrag. För att möta detta behov är ytterligare anslag en förutsättning.

Särskilt om utländska direktinvesteringar och exportkontroll

ISP har tidigare framfört att verksamhetsutövare enligt den nya lagen om rymdverksamhet också kan komma att omfattas av UDI-regelverket.⁴ Verksamheter inom rymdområdet kan dessutom komma att träffas av regelverk om exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Det är en utmaning när verksamheter omfattas av flera olika regelverk och förekommer hos flera myndigheter samtidigt, inte minst vad gäller praktisk hantering och gränsdragningar. Ett exempel på när särskilda svårigheter kan uppstå är när beslut ska eller bör förenas med villkor. Detta har enligt ISP visat sig vara ett tidskrävande och komplext arbete, inte minst på UDI-området. Om samma aktör är föremål för beslut från olika myndigheter kan det innebära att eventuella villkor i dessa hamnar i konflikt med varandra. Inte minst för att underlätta för verksamhetsutövarna krävs det därför en mycket god samverkan mellan myndigheterna. Mot denna bakgrund är det nödvändigt med en ytterligare analys av konsekvenserna med att flera regelverk aktualiseras för verksamheter inom rymdområdet samtidigt.

Avslutningsvis vill ISP understryka att sambanden mellan de olika regelverken är så komplexa att mycket talar för att samverkansuppdraget kommer att bli mer omfattande än vad lagstiftaren har angett. Även detta talar för att ISP behöver ytterligare medel för att kunna bidra till samverkansuppdraget och Sveriges säkerhet på bästa sätt.

I detta ärende har generaldirektören Eva Sjögren beslutat. Verksjuristen Johannes Aronsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Tobias Bergkvist deltagit.

⁴ Se ISP:s remissvar över betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91)